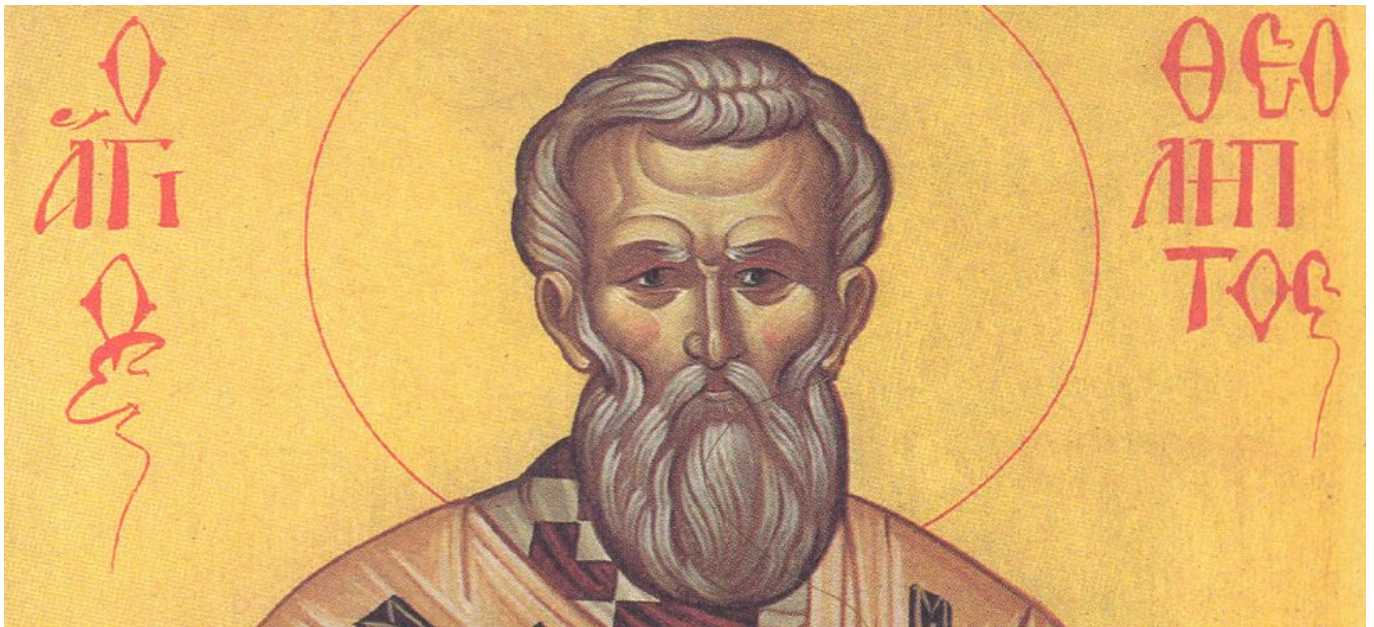

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας του Αγίου Θεολήπτου και παράγοντες διαμορφώσεως του έργου του (Ηλίας Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής, Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος)

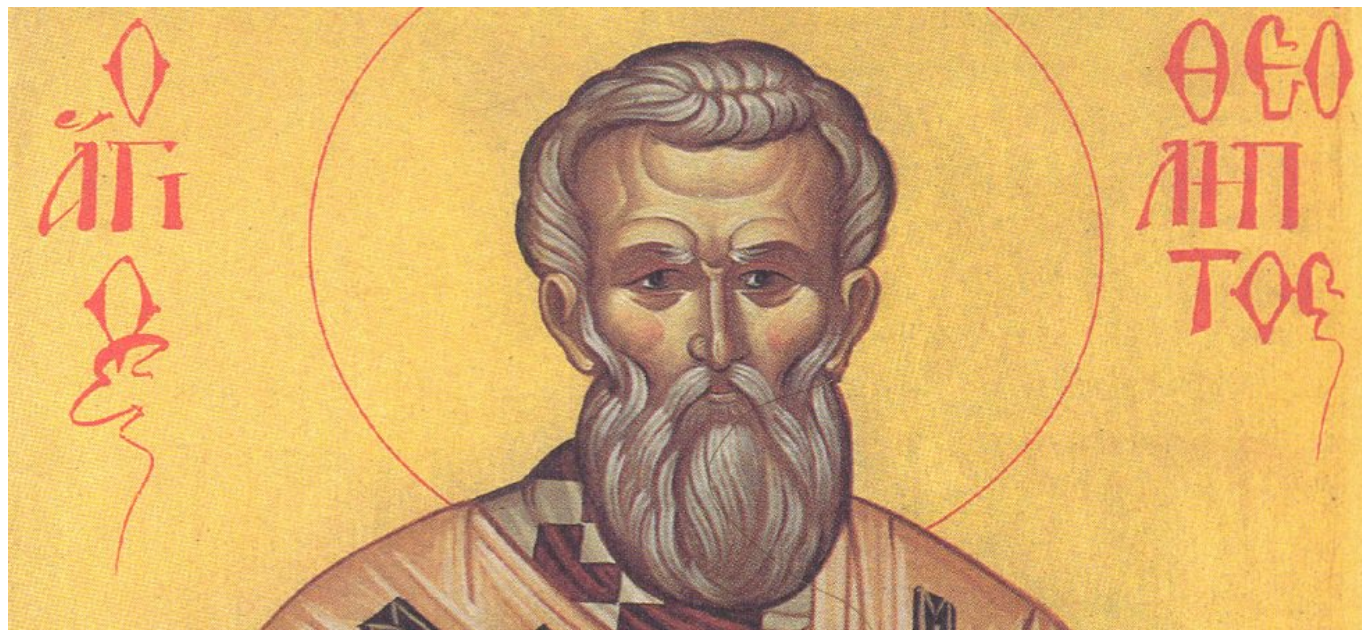
[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το περιβάλλον, μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε σωματικά και ψυχικά ο άγιος Θεόληπτος, αφ' ενός μεν του επέτρεψε να ενδιατρίψει στα κείμενα των συγγραφέων της εκκλησιαστικής παραδόσεως, αφ' ετέρου δε τον ώθησε να εισέλθει από νεαρή ήδη ηλικία στον στίβο της έμπρακτης χριστιανικής ηθικής, όπου οι επιδόσεις του «ως εν σκιαγραφίαις δη τισι και προχαράγμασι τον ύστερον τέλειον άνθρωπον εδήλου Θεού» [8]. Χειροτονήθηκε διάκονος και έζησε στην αρχή ως έγγαμος.

Ήταν 25 ετών όταν στον οικουμενικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως ανήλθε ο Ιωάννης Βέκκος (1275). Ο φιλενωτικός προσανατολισμός των θεολογικών του απόψεων [9], καθώς και η απόφαση του αυτοκράτορα Μιχαήλ Η' του Παλαιολόγου να επιβάλλει τις απόψεις αυτές διά της βίας, βύθισε την ταλαιπωρημένη

αυτοκρατορία σε μία άβυσσο διχασμού και εγκλημάτων. Οι εξορίες, τα βασανιστήρια και οι κάθε είδους διώξεις της ανθενωτικής μερίδας κλήρου και λαού υπήρξαν καθημερινά γεγονότα απ' άκρου εις άκρον της Βυζαντινής επικράτειας. Βεβαίως, δεν ήταν δυνατόν να αποτελέσει εξαίρεση η γενέτειρα του αγίου Θεολήπτου. Η απόφασή του να αντιδράσει στη συνεργασία αυτοκράτορα και πατριάρχη για την εφαρμογή των αποφάσεων της Β' συνόδου της Λυώνος (1274) περί «ενώσεως» των Εκκλησιών, τον παρακινεί να εγκαταλείψει την οικογένεια και την διακονία του και να αποσυρθεί στο Άγιον Όρος, όπου μυείται από τον μοναχό Νικηφόρο στην ψυχοσωματική μέθοδο της νοεράς προσευχής [10].

Η φήμη του ως ασκητή έφθασε μέχρι την Βασιλεύουσα, απ' όπου ο αυτοκράτορας τον κάλεσε στα ανάκτορα. Η παρρησία του να κατηγορήσει ευθέως τον αυτοκράτορα ως διαστροφέα των ιερών γραφών και του δόγματος ήταν η αιτία να κακοποιηθεί επί τόπου και να φυλακιστεί [11]. Μετά την αποφυλάκισή του επιστρέφει στην πατρίδα του. Εγκαθίσταται έξω από την πόλη και ζει σε ασκητική απομόνωση. Σύντομα γίνεται γνωστή η ποιότητα του βίου του και αναγνωρίζεται από όλους εκεί ως η αυθεντική φωνή για κάθε δογματικό και ποιμαντικό ζήτημα.

Στο μεταξύ, το έτος 1282, τον Μιχαήλ Η΄ διαδέχεται ο Ανδρόνικος Β΄, ο οποίος δεν συνεχίζει την πολιτική του πατέρα του. Πρώτο του μέλημα υπήρξε η χάραξη νέας πορείας στο ενωτικό ζήτημα. Ο Ιωάννης Βέκκος καθαιρείται (1282) και μετά από την δεύτερη και σύντομη θητεία του Ιωσήφ του Α΄ ως Πατριάρχη στον οικουμενικό θρόνο ανέρχεται ο Γρηγόριος Β΄ ο Κύπριος (1283), άνθρωπος με άρτια μόρφωση και θεολογική κατάρτιση [12]. Συγχρόνως προωθούνται στα εκκλησιαστικά αξιώματα κληρικοί αναγνωρισμένου και σταθερού ορθόδοξου φρονήματος. Μεταξύ των πρώτων και κυριότερων υπήρξε ο άγιος Θεόληπτος, ο οποίος εκλέγεται μητροπολίτης Φιλαδελφείας το 1284 [13].

Τον επόμενο χρόνο (1285) συγκαλείται η Β΄ σύνοδος των Βλαχερνών, με σκοπό την επίσημη αποκήρυξη των μέχρι τότε δογματικών παραχωρήσεων και διαστρεβλώσεων χάριν της Εκκλησιαστικής «ενότητας». Στη σύνοδο αυτή ο άγιος Θεόληπτος πρωτοστατεί και υπογράφει τον τελικό Τόμο [14]. Δυστυχώς, η επιπόλαιη ερμηνεία σημείων του κειμένου αυτού σχετικά με την εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος εκ μέρους του μοναχού Μάρκου, μαθητή του Πατριάρχη Γρηγορίου, προκαλεί νέα αναταραχή. Από την πρώτη στιγμή ο άγιος Θεόληπτος διέκρινε τις κακοδοξίες της ερμηνείας αυτής και εναντιώθηκε, συγχρόνως όμως είχε αμφιβολίες σχετικά με τις ευθύνες του Πατριάρχη για τα γραφόμενα του μαθητή του [15]. Για να υπερασπίσει τις απόψεις του ο Γρηγόριος, δημοσιεύει την «Απολογία». Ήδη όμως όλοι είχαν στραφεί εναντίον του και ζητούσαν την καταδίκη του. Ο άγιος Θεόληπτος, βέβαιος για την αθωότητά του, τον διακηρύσσει ορθόδοξο. Η μεγάλης βαρύτητας γνώμη του απαλλάσσει τον Πατριάρχη από το στίγμα του αιρετικού και τον οδηγεί σε αξιοπρεπή παραίτηση [16].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

8. Ν. Χούμνου, Επιτάφιος εις τον μακάριον και αγιώτατον μητροπολίτην Φιλαδελφείας Θεόληπτον. εκδ. J. F. Boissonade, *Anecdota Graeca*, (Paris 1833) V, 189.

9. Βλ. Ν. Ξεξάκη, Ιωάννης Βέκκος και αι θεολογικά αντιλήψεις αυτού, Αθήναι 1981.

10. Το ότι ο άγιος Θεόληπτος υπήρξε μαθητής του Νικηφόρου, ο οποίος μόνασε στο Άγιον Όρος, προκύπτει από την αναφορά του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά περί αυτού και των «παρ' εκείνου τα θεία πεπαιδευμένων, οι της γης άλας και φως του κόσμου και φωστήρων αναπεφήνασι τη Εκκλησία φανότεροι «ζωής επέχοντες λόγον» Θεόληπτον

ακούεις εκείνον, τον επί της Φιλαδελφείας πόλεως ως επί λυχνίας αστράψαντα...». Γρηγορίου του Παλαμά, Συγγράμματα, εκδ. Π. Χρήστου, (Θεσσαλονίκη 1962-70), τομ. 1, 405.

11. Ν. Χούμνου, ενθ' ανωτ., 205.

12. Βλ. Αρχιμ. Χ. Σαββάτου, Η θεολογική ορολογία..., 13.

13. Ν. Χούμνου, Επιτάφιος...., 216-217.

14. Βλ. V. Laurent, Les signataires du second synode des Blakhernes (Ete 1285), EO 6 (1927), 129-149.

15. Βλ. Γεωργίου Παχυμέρη, Ανδρόνικος Παλαιολόγος, εκδ. I. Bekker, (Βόννη 1835), II 118.

16. Ενθ' ανωτ., 132.